

Svarthamn – Skutskärsverket – Yttre hamnen, Östra viken

Per Johan Ulfendahl

Svarthamn har hittills varit känd för sitt sträck av labbar under höstmånaderna. Lokalen gjorde sig välkänd hösten 1999 då ovanligt många bredstjärtade labbar sågs sträcka in över land i Gävlebukten (se FiU 4 1999).

Läget längst in i Gävlebuktens södra del gör att Svarthamn fungerar som utloppet från en tratt. Skutskärsverkets område är kraftigt upplyst på nätterna vilket säkert bidrar till att dra till sig nattsträckande små fåglar.

Upptäckten av en ny rastlokal

Vid ett av mina besök på lokalen en helg i augusti 2005 hörde jag att det uppehöll sig fler vadare i området än de jag kunde se från stranden vid Svarthamn (se karta), bl.a. hörde jag flera större strandpipare, rödbenor och storspovar.

Veckan efter tog jag kontakt med ansvariga på Skutskärsverket för att ansöka om tillstånd att besöka området som de kallar Östra viken, vilket jag också fick. Skutskärsverket genomför för närvarande en renovering av sitt hamnområde med en muddring av hamnen. De muddermassor man tar upp lägger man i den nu avstängda Östra viken, vilken beräknas vara helt igenfylld om ca 10 år, men de kommande åren kommer detta vara en mycket spännande rastlokal för vadare och andra småfåglar. Det största problemet för en fågelintresserad allmänhet är att hela hamnområdet är skyddsklassat och ingen har tillträde till området utan särskilt tillstånd (se fotnot).

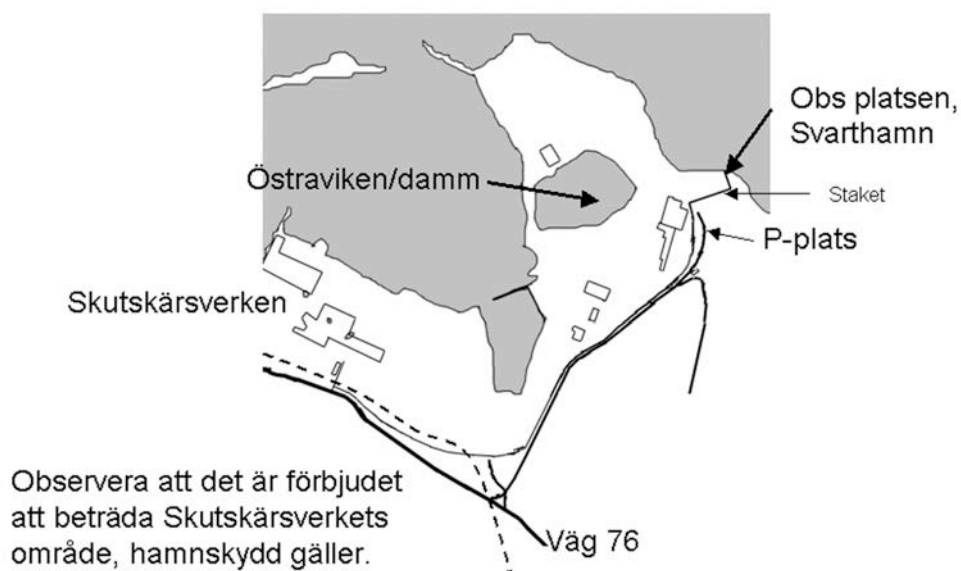
Den torra hösten innebar att kända rastlokaler för vadare som Hjälvstaviken och Ledskärsviken med högt vattenstånd inte kunde stoltsera med några stora mängder vadare. Det var därför jag med stor spänning började be-

söka Skutskärsverkets hamnområde i september. Jag besökte oftast området direkt efter avslutad ringmärkning vid Långsandsörarna, vilket gjorde att vi ofta var tre–fyra personer där samtidigt. Under september fanns i den damm som bildats av Östra viken gott om vadare, som mest 250 kärnsnäppor, med inslag av spov-, kust-, mo- och småsnäppor. Den för Uppland svåröbsade arten sandlöpore sågs vid två tillfällen, två adulta sträckande 23/7 och en 1K rastande 15/9.

Lokalen är inte någon optimal plats för tättingar, men vid mulet väder sågs lite större mängder rasta. För det mesta är det ängspiplärkor och sånglärkor, lappspurv sågs som mest med sex exemplar 10/9, blåhake finns också i månadsskiftet augusti–september. Från september kan även nämnas att en turturduva rastade kortvarigt den 7. Den första oktober sågs en större piplärka¹ rasta kortvarigt och dagen efter hördes och sågs en sibirisk tundrapipare² flyga över området. Månadsskiftet oktober–november bjöd på ovanligheter som dvärgbeckasin, snöspurv, vinterhämling och berglärka vid två tillfällen.

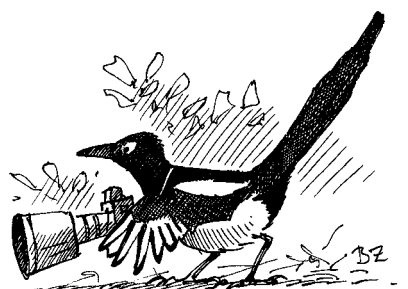
Vädret har stor betydelse för loken och de fåglar man ser, hårda vindar från N–NO är i särklass bäst för labbar och måsar från de sista dagarna i juli till en bit in i november. Kustlabb finns i området hela den nämnda tiden eftersom de häckar på ett flertal öar i Gävlebukten. Bästa tiden för fjällabb är augusti, med några enstaka obsar i juli och september. De bredstjärtade labbarna kommer i slutet av september och ses under hela oktober och en bit in i november.

Totalt finns det idag 135 arter registrerade från Östra viken, Skutskärsverket och Svarthamn i Svalan.

Hur lokalen är under våren vet jag inte men att döma av rapporter på Svalan kan många spännande arter upptäckas även då.

Per Johan Ulfendahl
Rapphönsvägen 10B
753 56 Uppsala

Fotnot. Yttre hamnen, Östra viken ligger inom Skutskärsverkets industri- och hamnområde och faller under hamnskyddslagar och regler, vilket medför att det är mycket strikta besöksregler. Under hösten 2005 har dock några fågelintresserade fått tillstånd att besöka området för att bl.a. inventera vidare. Vi som fått dessa tillstånd vill tacka berörda personer på Skutskärsverket, framför allt de trevliga personer som sitter i vakten och släpper in oss på okristliga tider på helger och inte minst Lars Anderssen som ordnat de erforderliga tillstånden.

¹ Observationen är godkänd.

² Observationen är under behandling av Raritetskommittén.